

Memorandum verkiezingen 2024

In aanloop van de verkiezingen van 2024 is stilstaan bij de maatschappelijke uitdagingen betreffende seksuele gezondheid een must.

- ⦿ Seksualiteit en relaties zijn nog steeds beladen met taboes
- ⦿ Steeds meer meldingen van grensoverschrijdend gedrag
- ⦿ Veel LGBTQ+-jongeren voelen zich onveilig op school
- ⦿ Internet biedt een overvloed aan informatie zonder kwaliteitscontrole

Het is daarom onbegrijpelijk dat in de nieuwe eindtermen seksuele gezondheid amper aan bod komt. De nieuwe minimumdoelen in de tweede en derde graad zijn te vrijblijvend en te vaag. De eindtermen in de eerste graad moeten nog worden herzien. Duidelijk en concreet uitgewerkte eindtermen zijn essentieel om een preventief beleid te kunnen voeren in het versterken van de mentale gezondheid en weerbaarheid bij jongeren.

Daarom formuleert het vormingscentrum cgso **drie aanbevelingen**:

1. Aandacht voor relationele en seksuele vorming (RSV) in de eindtermen
2. Ondersteuning van leerkrachten verankeren in het onderwijsbeleid
3. Structurele steun voor vormingscentra die rechtstreeks aan de slag gaan met de doelgroep

1) Aandacht voor relationele en seksuele vorming (RSV) in de eindtermen

Heel wat jongeren hebben vragen en zorgen over hun seksuele gezondheid. In een tijd waarin informatie over anticonceptie, seks en relatie gemakkelijk te vinden is via het internet, gaan jongeren zelf op zoek naar antwoorden. Het is echter voor hen niet altijd duidelijk waar ze betrouwbare informatie kunnen vinden. Scholen moeten een tegengewicht bieden zodat jongeren geïnformeerde en bewuste keuzes kunnen maken. Daarom is het cruciaal dat relationele en seksuele vorming uitgebreid aan bod komt in de eindtermen met concrete minimumdoelen. Op die manier krijgen de scholen duidelijke richtlijnen om met seksuele gezondheid aan de slag te gaan.

Minimum doelen rond volgende thema's:

⦿ Anticonceptie

Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van het condoom en de pil als anticonceptiemiddel afneemt. Een sluitende reden biedt de bevraging niet. De daling kan mogelijks verklaard worden door de kostprijs en het gebruik van andere anticonceptiemiddelen.

Het gratis aanbieden van anticonceptiemiddelen wordt vaak als de oplossing gezien. Dit is echter niet voldoende. Voor een correct gebruik van anticonceptie is zowel de beschikbaarheid, juiste informatie als ondersteuning van belang. Hierin speelt relationele en seksuele vorming een cruciale rol. Daarom moeten concrete onderwijsdoelen focussen op het correct gebruik, de betrouwbaarheid en de voor- en nadelen van de bestaande anticonceptie. Enkel zo kunnen jongeren bewuste en geïnformeerde keuzes maken.

⦿ Ongeplande zwangerschap

Naast preventie, is het ook noodzakelijk om te spreken over “wat als het misgaat”. Niemand wil ongepland zwanger zijn en niemand wil een abortus nodig hebben. Maar voor wie toch ongepland zwanger wordt, is het ongelooflijk belangrijk om een keuze te hebben. Ongeplande zwangerschappen komen vaker voor dan men zou denken. In Vlaanderen is 1 op 4 zwangerschappen ongepland en in België zal 1 op 5 vrouwen een abortus hebben voor ze 50 zijn. Toch worden gesprekken over dit onderwerp vaak overschaduwed door taboes en stigma's en bestaan er veel mythes en misvattingen over. Misleidende informatie belemmert jongeren om een eigen weloverwogen vrije keuze te maken. Een keuze die bij hen past, want daar draait het uiteindelijk om. Jongeren moeten daarom in de school terecht kunnen met hun vragen en correcte informatie krijgen.

⦿ Relaties

Jongeren worstelen niet enkel met vragen over seksualiteit maar ook over relaties. Deze gaan gepaard met verwachtingen, communicatie, waarden en normen. Zowel seksuele, romantische als vriendschapsrelaties kunnen leiden tot twijfels en onzekerheden, die een impact hebben op het mentaal welzijn. Jongeren worden geconfronteerd met nieuwe gevoelens zoals (eerste) verliefdheid, seksueel verlangen, liefdesverdriet, ... Net daarom is het essentieel dat de eindtermen gericht zijn op de bewustwording van jongeren zodat ze respectvolle, fijne en veilige relaties kunnen aangaan. Hoe contact leggen, de wensen en grenzen van anderen respecteren, soorten relaties, verwachtingen en gelijkwaardigheid in een relatie, moeten aanbod komen.

⦿ Grenzen en wensen

De cijfers van grensoverschrijdend gedrag stijgen. Heel wat jongeren maken (seksueel) grensoverschrijdend gedrag mee voor hun 18 jaar en stellen zelf ook grensoverschrijdend gedrag, met opmerkelijke gevolgen. Het kan bijvoorbeeld leiden tot verschillende psychische en sociale problemen, zoals angst- en slaapstoornissen, posttraumatische stressreacties, gedragsproblemen, depressieve symptomen, concentratieproblemen, wantrouwen, eetstoornissen, zelfverwonding, en problemen op seksueel of relationeel gebied.

Daarom vormen weerbaarheid en respect voor elkaars grenzen en wensen een essentieel onderdeel van relationele en seksuele vorming. Het starten met lessen en vormingen over dit thema moet daarom reeds starten in de lagere school. Het is belangrijk om kinderen en jongeren vanaf jonge leeftijd te leren hoe ze hun grenzen kunnen aangeven en dit onderwerp zou meerdere keren doorheen de schoolcarrière aan bod moeten komen.

Inzetten op preventie is belangrijk om grensoverschrijdend gedrag te vermijden in de toekomst. De eindtermen dienen aandacht te besteden aan het begrip wederzijdse toestemming, de rol als omstaander, het bewustzijn van persoonlijke wensen en grenzen, en de communicatie hierover naar anderen. Bovendien is het van belang te benadrukken dat wensen en grenzen sterk kunnen verschillen van persoon tot persoon.

⦿ Seks en het internet

Jongeren beleven steeds meer hun seksualiteit en relaties online, vooral op sociale media. Er zijn immers grenzen aan wat je wel of niet deelt, wat realistisch is en wat niet, en welke informatie betrouwbaar is en welke niet. Daarom moeten jongeren hier bewust en geïnformeerd mee leren omgaan.

Onderdeel van dit online gedrag is sexting, wat door jongeren vaak als positief wordt ervaren. Het is echter essentieel dat dit in overeenstemming is met hun seksuele ontwikkeling en gebaseerd is op wederzijdse toestemming. Jongeren moeten duidelijk het onderscheid kunnen maken tussen oké sexting en grensoverschrijdende sexting.

Om met jongeren te werken aan plezierig, veilig en respectvol online gedrag, is het onontbeerlijk dat dit opgenomen wordt in de eindtermen.

◉ Seksuele en genderdiversiteit

Jongeren groeien op in een diverse samenleving, wat vragen met zich meebrengt. Zo zijn er heel wat vragen met betrekking tot seksuele en genderdiversiteit. Gender is onderdeel van ieders identiteit en speelt een essentiële rol in een gezonde seksuele ontwikkeling van jongeren.

Het bespreken van seksuele en genderdiversiteit ondersteunt jongeren bij het vormen van een positief zelfbeeld, bevordert een gezonde seksuele ontwikkeling en draagt bij aan een positieve seksualiteitsbeleving. Dit gesprek is van belang voor de acceptatie van zowel de eigen gevoelens als die van anderen. Het kan jongeren helpen om elkaar beter te leren kennen, te begrijpen en respecteren.

Het is cruciaal dat scholen een open omgeving creëren om deze onderwerpen bespreekbaar te maken. Door ze ter sprake te brengen, kunnen mythes worden ontkracht en taboes en genderstereotypen worden doorbroken. We adviseren daarom concrete eindtermen met duidelijke richtlijnen over hoe leerkrachten met deze thema's aan de slag kunnen gaan.

◉ Positieve seksualiteitsbeleving

Iedereen heeft het recht om van seks te mogen genieten. Seksueel plezier maakt grenzen en genot bespreekbaar, het versterkt de seksuele autonomie, vergroot de weerbaarheid, gaat in tegen de ongelijkheid tussen seksuele partners en is een belangrijke factor in het voorkomen van onveilige seks. Seksuele gezondheid en welzijn is een belangrijke determinant voor de kwaliteit van leven. Het centraal stellen van een positieve seksualiteitsbeleving bij de bespreking van bovenstaande thema's is daarom essentieel in de formulering van de eindtermen.

2) Ondersteuning leerkrachten verankeren in het onderwijsbeleid

Er is heel wat ondersteunend educatief materiaal beschikbaar voor leerkrachten om te werken met jongeren rond seksuele gezondheid. Leerkrachten hebben duidelijk nood aan nascholingen waardoor ze betere toegang krijgen tot educatief materiaal maar ook de nodige (theoretische) kennis en vaardigheden verwerven om met leerlingen aan de slag te gaan rond seksuele gezondheid. Duidelijke richtlijnen zijn cruciaal voor lerarenteams om te begrijpen hoe ze het educatief materiaal doeltreffend kunnen inzetten voor de verschillende leeftijdsgroepen. Vormingscentra die hun knowhow en expertise aanbieden moeten steun krijgen vanuit de overheid zodat scholen versterkt worden.

3) Structurele steun voor organisaties die rechtstreeks aan de slag gaan met de doelgroep

Het onderwijslandschap is dynamisch en evolueert continu. Veranderingen in waarden, normen, kennis, inzichten duiken op. Het is onrealistisch om te verwachten dat leerkrachten diepgaande expert zijn in alle onderwerpen, thema's en gebieden. In het voorgaande punt vroegen we om ondersteuning van leerkrachten te verankeren in het onderwijsbeleid.

Daarnaast vragen wij ook meer steun voor organisaties die rechtstreeks aan de slag gaan met de doelgroep. Het praten over relaties en seksualiteit kan spannend zijn, zowel voor lesgevers als voor jongeren. Niet alle leerkrachten voelen zich hiertoe geroepen. Daarnaast praten leerlingen soms makkelijker over intieme of persoonlijke onderwerpen met iemand die ze niet kennen. Scholen moeten de mogelijkheid krijgen om beroep te kunnen doen op organisaties die hier de nodige ervaring en expertise in hebben. Wij vragen (meer) steun voor deze organisaties om toegankelijke betaalbare workshops te kunnen aanbieden.